

Online doodgaan is nog een hele kunst

NIJMEGEN

'Het kerkhof op Facebook breidt iedere dag verder uit'

ANNEMARIE HAVERKAMP

Doodgaan is ook niet meer wat het geweest is. Kon je vroeger nog in alle rust vergaan tot stof, tegenwoordig blijf je eeuwig rondspoken op Facebook. Henk Krol feliciteerde vorig jaar nog vrolijk Joost Zwagerman via het sociale medium, terwijl de schrijver een paar weken eerder zelfmoord had gepleegd.

Pijnlijk, vindt jurist Lucienne van der Geld. Maar ook: onvermijdelijk. "Het kerkhof op Facebook wordt almaar groter", zegt ze. Om die reden riep de jurist een clause in het leven: de sociale media-executeur. Deze kan worden opgenomen in je testament. Daarmee leg je vast wat er moet gebeuren met je accounts. Opheffen? In de lucht houden? En wie moet dat voor je doen?

Twee jaar geleden legde Van der Geld zelf vast wat ze wil dat er met haar digitale nalatenschap gebeurt. Deze week vliegt ze naar een internationaal congres in Washington om die laatste wil voor het eerst publiekelijk uit te spreken. Facebook en LinkedIn luisteren mee.

"Als ik doodga, verschijnt op al mijn sociale media-accounts een overlijdensbericht", vertelt ze. "De tekst heb ik zelf geschreven." Dat was nog een heel gepuzzel, want een tweet telt slechts 140 tekens. "Alleen de sterfdatum neemt al tien tekens in beslag als je de liggende streepjes tussen dag, maand en jaar meetelt."

Ze heeft haar partner benoemd tot sociale media-executeur. Wat hij moet doen, staat in haar testament. "Kort na mijn overlijden publiceert hij nog een laatste boodschap voor mijn volgers." Hoe die boodschap luidt, onthult ze niet. Ook voor haar partner is die nog geheim. "Het is een spreuk die bij mij past. Waarvan mensen denken 'typisch Lucienne'." Of ze nou omkomt bij een terroristische aanslag of bezwijkt aan acuut hartfalen, de boodschap past altijd.

En dan, na drie maanden, gaan haar sociale media-accounts op zwart. Lucienne van der Geld houdt niet alleen stoffelijk op te bestaan, maar ook onstoffelijk, zoals ze het noemt. "Het kan voor nabestaanden heel confronterend zijn om iemands gezicht steeds weer voorbij te zien komen op Facebook, terwijl

diegene al lang dood is. Dat wil ik niet." Op haar eigen LinkedIn kan ze zo al drie mensen aanwijzen die er niet meer zijn.

Kapitaal

Van der Geld is een van de weinige juristen die zich in Nederland bezighoudt met het thema digitale erfenis. Ze publiceert erover en het is haar missie mensen ervan bewust te maken dat er een klein kapitaaltje kan weglekken als ze hun digitale bezit niet meetellen bij hun erfenis. Want de online nalatenschap bestaat uit meer dan gratis accounts. "Veel mensen beschikken over tegoeden bij PayPal of bitcoins, hebben een abonnement op Spotify, ze hebben belminuten of muziek gedownload waarvoor is betaald." Dat is dus allemaal bezit. Maar van wie zijn die spullen als je er niet meer bent? Zou een nabestaande een lijstje met inloggegevens hebben, dan kraait er geen haan naar als die laatste jouw tegoeden overneemt of beëindigt. Meestal ontbreekt zo'n overzicht, want mensen staan er niet bij stil dat ze op een doodgewone werkdag onder een bus kunnen lopen.

Lucienne van der Geld wel. Ze is directeur van het samenwerkingsverband Netwerk Notarissen, gespecialiseerd in erfrecht en geeft les aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. "Op de nuchtere maag zijn er in colleges al heel wat doden gevallen", zegt ze lachend. Met liefde pluist ze de algemene voorwaarden van internetaanbieders uit. "In die van iTunes staat bijvoorbeeld alleen dat de overeenkomst 'persoonlijk' is, maar je vindt er geen letter over overlijden. Van wie is de muziek op jouw telefoon als jij dood bent?"

Erfgenaam

In Nederland is de wetgeving zo dat na het overlijden een soort gedaantewisseling plaatsvindt. Er wordt gezocht naar een opvolger van de dode, die alle bezittingen en schulden erft. "Dus als ik jouw telefoon erf met daarop jouw muziek, bezit ik al jouw muziekbestanden", redeneert Van der Geld. "Maar als jouw muziek niet op een apparaat als een telefoon staat, maar alleen ergens in de cloud, van wie is die dan?"

In andere landen gelden andere regels. In de Verenigde Staten wordt een administrator aangewezen zodra iemand doodgaat. Die verdeelt de erfenis over de nabestaanden. De telefoon met muziek komt terecht bij de tussenpersoon. Wie is in dat geval eigenaar van de albums? Ander probleem: hoe zit het met de privacy? Veel mensen beveiligen hun telefoon met een code, en dat doen ze niet voor niets. Wat op het apparaat staat, is persoonlijk. Van der Geld noemt een voorbeeld van Yahoo!. De internetgigant kreeg een rechtszaak aan zijn broek, omdat ouders van een in Irak gesneuvelde Amerikaanse militair toegang eisten tot diens e-mailaccount. Inloggegevens hadden ze niet. Yahoo! weigerde vanwege privacyafspraken met de gebruiker. Maar de jongen had dagboeken verstuurd vanaf zijn account, en die waren van grote emotionele waarde, claimden de ouders. De rechter stelde de familie in het gelijk. De vraag blijft of de jongen zelf zou hebben gewild dat zijn ouders al zijn berichten konden lezen.

"Je maakt het voor de nabestaanden makkelijker als je dingen vastlegt", zegt de jurist. "In mijn notarispraktijk heb ik het vaak genoeg meegemaakt. Familieleden die heel zeker weten hoe de dode het zou hebben gewild. Vaak past die wens toevallig heel goed in hun straatje. Zo ontstaan de beruchte familieruzies rond een nalatenschap."

De onduidelijkheid over de digitale erfenis noemt Van der Geld 'ook een probleem van de hele internetbranche'. Wetgeving en contracten zijn tegenstrijdig, gebrekkig of ontbreken. Tijdens het congres in Washington proberen juristen uit de hele wereld bij de sectie digital life after death tot oplossingen te komen.

Tinder

Facebook is zich al wel bewust van het probleem. Gebruikers kunnen inmiddels iemand aanwijzen die hun pagina beheert na hun dood. Maar die beheerder kan een account dan weer niet verwijderen. Om iemand te doen verdwijnen van Facebook, moeten nabestaanden een verzoek indienen. Onduidelijk is wie telt als nabestaande.

Ouders en vrienden kunnen heel andere ideeën hebben over de wenselijkheid van het digitaal voortbestaan van een online actief persoon. Het totaal aan sociale media-accounts kan bovendien nogal

oplopen. Heb je als achterblijver eindelijk Facebook afgehandeld, dan wachten nog Twitter, Instagram, LinkedIn en Snapchat. En, niet te vergeten, datingsites als Tinder.

"Ik vind dat zo'n zielige gedachte", zegt Van der Geld, "Krijg je eindelijk een like, ben je dood." Niemand die Tinder even inseint. Laat staan vreemdgangerssite SecondLove, waar mensen veelal in het geheim opereren. "Je blijft daar gewoon beschikbaar voor dates", zegt de jurist.

Haar advies: ga er even voor zitten en zet op een rijtje wat je allemaal online uitvreet. Schrijf op wat je wilt dat er gebeurt met al die accounts als je er niet meer bent en noteer alle inloggegevens.

Voor de stiekeme internetters onder ons: de sociale media-executeur hoeft niet je partner te zijn. Je kan bij de notaris iedereen benoemen, dus ook een goede vriend(in).

Een uitvaartonderneming, maar dan voor het afscheid van je digitale ik. Dat is wat de New Yorkse kunstenaar Gabriel Barcia-Colombo in het leven riep: het Hiernamaals Instituut.

Een van de opties: stop je sociale mediadata en video's in een hanger. Je dierbaren kunnen de herinnering aan jou op elk moment van de dag afspelen door het rouwsieraad in te pluggen.

Optie twee: maak een elpee van je Facebooktijdlijn. Ook deze laat zich afspelen, met beeld (het is kunst, dus alles kan) en muziek. Alle elpees bij elkaar vormen een openbaar kerkhof. "Naar een begraafplaats ga je twee keer per jaar", zegt Barcia Colombo. "Facebook bezoek je meerdere malen per dag."

hereafterinstitute.com

Lucienne van der Geld

foto Saskia Berdenis van Berlekom

digitaal